

Inleiding

Het doen van aangifte inkomstenbelasting in Duitsland is in veel gevallen verplicht. Een van die gevallen is het ontvangen van inkomsten uit het buitenland die per belastingverdrag in Duitsland belastingvrij zijn. Dat houdt in dat inwoners van Duitsland met een Nederlands overheidspensioen die niet de Duitse nationaliteit hebben, in Duitsland aangifte moeten doen. Het kan zijn dat het *Finanzamt* van verdere aangiftes afziet, maar de formele verplichting bestaat.

In deze aantekening gaat om het proces van de belastingaangifte in Duitsland. Ter bekorting van dit stuk heb ik een andere aantekening "Behandeling Nederlands overheidspensioen door Duitse fiscus" bijgevoegd. Daarin worden verschillen en overeenkomsten tussen beide systemen verklaard en kort uiteengezet hoe de Duitsland pensioenen belast. Wellicht ten overvloede merk ik op dat ik een geïnteresseerde leek ben, geen expert. Mocht u van oordeel zijn dat er verbeteringen mogelijk zijn, houd ik me van harte aanbevolen voor uw commentaar. Met uw ervaringen kan ik dit stuk aanpassen en verbeteren. Verder is dit stuk bedoeld als aanzet tot zelfstudie en is iedereen verantwoordelijk voor zijn eigen aangifte.

Ik heb mij beperkt tot de meest eenvoudige gevallen. Als u in Duitsland een financieel turbulent leven leidt zult u andere bronnen moeten aanboren.

Belastingadviseur of zelf doen

Net als de Nederlandse is de Duitse belastingaangifte op het eerste gezicht (en soms op het tweede) tamelijk ingewikkeld. Daarom geven velen er de voorkeur aan, deze taak aan een belastingadviseur (*Steuerberater*) over te laten. Deze rekent daar natuurlijk wat voor, te weten een vast bedrag voor het opmaken van het formulier en dan per bijlage een deel dat soms afhankelijk is van het bedrag, waar het over gaat. Deze kosten zijn voor privépersonen niet fiscaal aftrekbaar. Een mogelijkheid die wat goedkoper is, is lid worden van een *Lohnsteuerhilfverein*. Of u de aangifte zelf doet of dit overlaat aan een betaalde kracht, de juiste gegevens zult u in beide gevallen zelf moeten verzamelen. Een tussenvorm is natuurlijk, het eenmalig door een *Steuerberater* te laten doen en in de volgende jaren aan de hand van deze aangifte het werk zelf te doen. Overigens hebben niet alle *Steuerberater* zich de kennis over het actuele belastingverdrag (**DBA: Doppelbesteuerungsabkommen**) eigen gemaakt. Het is aan te bevelen, te controleren wat hij/zij doet. Datzelfde geldt overigens voor de Duitse belastingambtenaren. Dat is ook logisch, als er weinig Nederlanders onder hetzelfde *Finanzamt* vallen zal de kennis van het belastingverdrag tegenvallen. Ten slotte zijn er in Nederland belastingadviseurs die zich hebben toegelegd op de Duitse aangifte.

De zelf opgestelde aangifte over het voorgaande jaar moet uiterlijk **31 juli** van het lopende jaar zijn ingediend. Een *Steuerberater* heeft de tijd tot **28 februari** van het jaar daarop. Wie niet op tijd kan zijn, kan verlenging aanvragen. Hoe dat moet, inclusief voorbeeld staat [hier](#).

De benodigde gegevens

Wat niet met het nieuwe belastingverdrag is veranderd, is dat box 3 inkomen, afgezien in een ander land aanwezig onroerend goed, in Duitsland belast is, onafhankelijk waar de bank gevestigd is of waar de aandelen vandaan komen. Dat is belangrijk te weten, de ervaring leert dat u bij aangifte van box 3 inkomen in Nederland dit zonder enige terughoudendheid ook in Nederland wordt belast. U heeft een bezwaarschrift of een verzoek om herziening nodig om dat terug te draaien. In Duitsland wordt niet, zoals in Nederland, met forfaitaire percentages gerekend doch het werkelijk behaald rendement belast. Hierbij geldt een belastingvrij bedrag van 800 € per persoon, 1600 € per paar. Duitse geldinstituten zijn verplicht belasting in te houden op winstgevende saldi zoals bankrekeningen en aandelen. Indien u een Duitse bankrekening hebt en/of Duitse aandelen verdient het aanbeveling een „*Freistellungsauftrag*” aan de betreffende instellingen te sturen, waarbij het totaal daarvan het vrijgesteld bedrag van 800 c.q. 1600 € niet mag overstijgen. Ieder geldinstituut heeft zijn eigen formulier/methode om deze opdracht te verstrekken. Vaak gaat het ook elektronisch. Hoe dan ook, het rendement van bankrekeningen en aandelen moet in de aangifte worden opgenomen als het vrijgesteld bedrag overschreden is.

Ook lijfrente-uitkeringen waren al belast in Duitsland. Indien men voldoet aan de voorwaarde

Bedrijfspensioen + Socialezekerheidsuitkeringen (w.o. AOW) + lijfrente-uitkeringen < 15.000 €

blijft dat zo. Als het totaal boven de 15.000 € komt worden al deze posten in Nederland belast!

Als aftrekposten kunt u opvoeren:

- De bijdragen Zw. Hierbij gaat het separaat om de bijdrage voor ziektekostenverzekering en die voor *Pflegeversicherung*. Ik neem voor de laatste de betaalde premie WLZ. Als u op jaarafrekening van het CAK in het belastingjaar een nabetaling hebt moeten doen dan wel geld terug hebt ontvangen dient u deze bedragen in het jaar van verrekening mee te nemen, niet het jaar waarvoor de bijdrage bedoeld is. NB: sommige *Steuerberater* en sommige *Finanzämter* nemen alleen de op de AOW ingehouden zorgbijdrage mee. Aangezien deze post in Nederland niet aftrekbaar is, is dat niet correct. In voorkomend geval kunt u betrokkene wijzen op EstG § 10 Absatz 2 Nr.1 C. Als u rechtstreeks verzekerd bent bij een *Krankenkasse* of een verzekeringsmaatschappij zijn die kosten ook aftrekbaar.
- Als de zorgbijdrage een bepaald individueel bedrag niet overschrijdt kunt u ook de premies voor aanvullende ziektekostenverzekeringen aftrekken.
- Als de zorgbijdrage en de premies voor aanvullende verzekeringen een bepaald individueel bedrag niet overschrijden kunnen ook overige medische kosten worden afgetrokken. Het gaat om door een arts voorgeschreven behandelingen of medicijnen, die niet of niet geheel door de *Krankenkasse* worden vergoed. Deze zijn voor een deel aftrekbaar en er is een drempel. Ik raad u aan, alle bonnen te bewaren voor het geval erom gevraagd wordt.
- Giften. Deze moeten aan politieke partijen worden gedaan of aan erkende organisaties, bijvoorbeeld voor goede doelen of voor het algemeen nut. Sportvereniging horen ook bij dit soort organisaties. Er is een „*Spendenquittung*” van de ontvangende organisatie nodig. Vraag daarom.

- Het werkloon van wat genoemd wordt „*haushaltnahe Dienstleistungen*“. Het gaat om werkzaamheden aan uw huis. Schoorsteenvegers, tuinlieden, wijkverpleegkundigen, hondenuitlaters, ramenlappers etc vallen hieronder. Een verhuizing om privéredenen echter ook. Uitgebreide informatie over dit onderwerp is op [internet](#) verkrijgbaar. Belangrijk is dat niet alleen een rekening moet kunnen worden overlegd maar ook een bankafschrift waaruit de overboeking blijkt. Dus niet cash betalen als u werkloon als aftrekpost wilt opvoeren. Het gaat hierbij om het terugdringen van zwart werk.
- De premies voor bepaalde verzekeringen. Het gaat om oudedagsvoorzieningen, zoals pensioenverzekeringen en lijfrentepremies. Verder zijn premies voor werkloosheids-ongevallen-, kapitaal-, overlijdensrisico- en aansprakelijkheidsverzekeringen (ook voor de auto) aftrekbaar.
- Alimentatie voor kinderen (als er geen recht is op *Kindergeld*) of ex-partner. De regels over alimentatie aan de ex-partner zijn ingewikkeld, zeker als het geld over de grens gaat. Meer hierover vindt u [hier](#). Als u hiermee te maken hebt adviseer ik, vooraf bij het *Finanzamt* navraag te doen wat uw kansen zijn.

NB: het is mogelijk dat de aftrekposten samen hoger zijn dan de aan te geven inkomsten. Dit leidt dan tot een nihil-aanslag. Dit houdt niet in dat u geen aangifte hoeft te doen.

De procedure

Elke middelgrote en grote stad in Duitsland heeft een *Finanzamt*, dat de aangiftes van de bewoners van die stad en omliggende dorpen behandelt. Als belastingplichtige kan men doorgaans ook bij dit bureau terecht voor vragen over de aangifte. Als u correspondentie van het *Finanzamt* ontvangt staat daar doorgaans de naam, het telefoonnummer en het e-mailadres van de behandelaar van uw aangifte op.

Aangifte kan worden gedaan op papier of via internet.

Het papieren formulier en de benodigde bijlagen verkrijgt men op het *Finanzamt*. Ze zijn ook op [internet](#) verkrijgbaar. Ook zijn er formulieren te vinden die [elektronisch](#) in te vullen zijn (worden per jaar vrijgesteld). De papieren aangifte moet per post of door zelf af te geven bij het *Finanzamt* komen. Verzenden via fax of e-mail is niet toegestaan.

Elektronische aangifte kan men doen via [ELSTER](#)-online (*elektronische Steuererklärung*). U dient zich te registreren en de aanwijzingen op te volgen. ELSTER biedt ook een de mogelijkheid, vragen te stellen (zie het laatste punt van deze aantekening). Deze vorm heeft het voordeel dat in de aangifte van volgende jaren gegevens kunnen worden overgenomen uit een eerdere aangifte. Bovendien wordt hij sneller behandeld. De elektronische aangifte wordt per internet aan uw *Finanzamt* aangeboden. Een belangrijke wijziging in 2018 is dat de verplichte bijlagen niet meer in hard copy bij het *Finanzamt* moeten worden afgegeven. Doet u dat wel hebt u kans dat ze worden weggegooid. De "*Belegvorlagepflicht*" (bijlagen meesturen) is vervangen door een "*Belegvorhaltepflicht*" (bijlagen bij de hand houden om ze op verzoek te kunnen indienen). NB: het gaat hier niet om de officiële *Anlagen*, die hierna worden besproken, maar om uw eigen bewijsstukken.

Er is niet al te dure software te vinden die het invullen vergemakkelijkt en die resulteren in een ELSTER-aangifte. Voor zover ik heb gezien behandelen ze juist net niet

de elementen die ons soort mensen nodig heeft. Het staat u natuurlijk vrij ze uit te proberen.

Een elektronische aangifte kan met of zonder elektronische handtekening worden ingediend. Bij de niet ondertekende variant wordt een "*komprimierte Steuererklärung*" gedrukt. Deze moet worden ondertekend en bij het Finanzamt worden ingeleverd.

Het elektronisch ondertekenen kan op drie manieren, waarvan ik alleen de eenvoudigste en kosteloze variant, "*ELSTER-basis*", noem. Hiervoor moet men zich eenmalig registreren. De aangifte wordt verstuurd met een softwaresleutel, een certificaat, dat als bestand op uw computer wordt opgeslagen. De extensie van dit bestand is **pdf**. U moet dit bestand op uw computer kunnen terugvinden want het is steeds benodigd bij inloggen. Als het goed is, springt de ELSTER-software er vanzelf op.

Het invullen van het aangifteformulier

Het aangifteformulier bestaat uit een hoofddocument, genaamd "*Mantelbogen*" of "*Hauptvordruck*" en bijlagen (*Anlagen*). De Mantelbogen moet altijd worden ingevuld, de bijlagen alleen voor zover zij van toepassing zijn. Ik beperk mij tot de meest voor de hand liggende. In alfabetische volgorde:

- **Anlage AUS** voor buitenlands inkomen waarover in het buitenland belasting is betaald. Hier wordt het ABP-pensioen opgenomen.
- **Anlage Außergewöhnliche Belastungen** voor niet vergoede ziektekosten
- **Anlagen EÜR en AVEÜR** voor de zonnepanelen
- **Anlage Haushaltnahe Aufwendungen** voor klusjes aan uw huis
- **Anlage KAP** voor voordeel uit sparen en beleggen
- **Anlage Kind** voor minderjarige en schoolgaande/studerende kinderen
- **Anlage N** voor inkomen uit werk als werknemer
- **Anlage N Ausländische Einkünfte** voor werknemers in het buitenland
- **Anlage R** voor Duitse pensioen en lijfrente
- **Anlage R-AUS** voor de AOW-uitkering en Nederlandse lijfrente-uitkering
- **Anlage R-AV/bAV** voor in Duitsland belastbare buitenlandse pensioenen
- **Anlage S** voor zelfstandigen
- **Anlage SO** voor verdere inkomsten (behalve pensioen etc.); voorbeeld: ontvangen alimentatie
- **Anlage Sonderausgaben** voor giften
- **Anlage U** voor alimentatie aan ex-partner
- **Anlage Unterhalt** voor ondersteuning aan behoeftige personen, kinderen of ouders
- **Anlage Vorsorgeaufwand** voor wettelijke zorgverzekeringen en aansprakelijkheidsverzekeringen

Zelf vind ik het handig een Excel-werkmap aan te leggen met werkblad met algemene gegevens en per *Anlage* een werkblad met de gegevens. Deze laten zich bij de elektronische aangifte met kopie/plak invoegen.

De **Mantelbogen** begint met het plaatsen van een kruisje bij de soort aangifte (*Einkommensteuererklärung*). Als u nog geen *Steuer Nummer* heeft moet u er een [aanvragen](#). Ook een *Steueridentifikationsnummer* (*SteuerID*) heeft u nodig. Dit is, als het goed is, aan u meegedeeld. Indien niet kunt u het nummer [opvragen](#). Verder is blad 1 bedoeld voor persoonlijke gegevens.

Echtparen en samenwonenden kunnen doorgaans het beste *Zusammenveranlagung* aankruisen. Er wordt in dat geval een gezamenlijk *Steuernummer* toegekend. NB: een *SteuerID* is altijd persoonlijk. Bij *Zusammenveranlagung* worden de inkomsten gemiddeld. Als u of uw partner op de rand van het voldoen aan de 90% eis voor kwalificeren zit kan het voordelig zijn, voor "*getrennte Veranlagung*" te kiezen. Bij *Zusammenveranlagung* moet men soms twee kolommen invullen: "*steuerpflichtige Person /Ehemann/Lebenspartner A*" en "*Ehefrau/Lebenspartner B*", soms moet elke partner een eigen bijlage opmaken, bijvoorbeeld bij KAP, S, N, AUS...

Als aan samenwonen een eind komt door echtscheiding of door overlijden van een partner kan voor dat kalenderjaar nog steeds gekozen worden voor *Zusammenveranlagung*.

De papieren *Mantelbogen* moet ondertekend worden.

In **Anlage Sonderausgaben** kunt u alimentatie aan de ex-partner aangeven. Tevens kunt u hier eventuele giften invullen. Als u twijfelt aan de plaats waar uw gegevens moeten worden ingevuld kunt u dit navragen bij de organisatie waaraan u betaald hebt.

Bij **Außergewöhnliche Belastungen** op blad 3 kunt u de som van medische kosten opbrengen. Dit zijn geen verzekeringskosten, maar bij voorbeeld eigen bijdragen van medicijnen, aanschaf bril, krukken, rollator etc. Het verdient aanbeveling, een staatje met specificaties op te maken als bewijsstuk. Er is overigens een drempel van 30% van het inkomen. Of dit alleen het in Duitsland belaste inkomen is of het wereldinkomen is mij niet bekend. De meningen daarover kunnen best verdeeld zijn.

In **Anlage Haushaltnahe Dienstleistungen** horen de kosten t.b.v. het huishouden. Denk erom dat de betalingen per bankoverschrijving moeten zijn gedaan. Bitcoins e.d. zijn nog niet bij de *Finanzämter* bekend.

Anlage KAP moet altijd worden ingevuld als u een buitenlandse (niet Duitse) bankrekening of buitenlandse aandelen heeft. Bij Duitse bankrekeningen en aandelen ontvangt u informatie van het geldinstituut waar exact de gegevens moeten worden ingevuld. Nederlandse inkomsten zullen doorgaans bij vraag 19 moeten worden ingevuld. Vraag 4 is alleen van toepassing indien er belasting is ingehouden door Duitse geldinstituten en u verwacht dat uw belastingpercentage onder de 25% uitkomt. Vraag 5 kan met ja beantwoord worden als niet het gehele vrijgesteld bedrag gebruikt is.

Bij echtparen/samenwonenden moeten alle inkomsten aan een van de partners worden toebedeeld. Beide partners stellen dus een bijlage KAP op. Waar dit niet duidelijk is (en/of rekening) moet elk 50% van de inkomsten aangeven.

Anlage AUS. Hierin moet het ABP-pensioen worden ingevuld en wel bij vraag 36. Vraag 36 kan als volgt beantwoord worden:

Aus dem Staat:	Niederlande
Aus der Einkunftsquelle:	Rente
Einkunftsart:	Sonstige Einkünfte
Einkünfte:	eindbedrag van bijlage

Onder "pensionering" kan bij militairen worden genomen het Functioneel Leeftijdsontslag, aangezien het ABP vanaf dat moment is begonnen met de uitkering. Dit is zinvol als die periode lang duurt. Nadeel is dat de datum ingang op relatief jonge leeftijd is, wat een hoger percentage voor het *Ertragsanteil* oplevert. Bij keuze voor het echte pensioen is de UKW-uitkering vermoedelijk aan te geven als "loon". Dat wordt voor 100% bij het progressievoorbehoud meegenomen. In de bijlage is een voorbeeld opgenomen van een bijvoegsel bij **Anlage AUS**, gebaseerd op een pensioen van 35.000 €, pensionering in 2020 en een *Ertragsanteil* van 18%. Dit kunt naar uw eigen gegevens en wensen aanpassen. De "*Werbungskostenpauschal*" is een vast bedrag van 102 €:

NB: anders dan bij de AOW (zie onder **Anlage R-AUS**) wordt het aan te geven gedeelte van het ABP-pensioen jaarlijks vastgesteld.

Anlage R-AUS is de bijlage waarin de AOW, Nederlandse lijfrente-uitkeringen en Nederlandse aanvullende pensioenen worden opgenomen.

- Regels 1,2,3 bevatten uw persoonlijke gegevens.
- In regel 4 vult u „Niederlande" in.
- In regel 5 wordt uw bruto AOW in (zorgbijdragen niet aftrekken, die worden in **Anlage Vorsorgeaufwand** opgebracht)
- Regel 6 blijft oningevuld als u voor de eerste keer aangifte doet in Duitsland. In het Duitse systeem wordt in het eerste hele jaar nadat het pensioen is ingegaan het belastingvrij gedeelte vastgesteld. Bijvoorbeeld: AOW ingegaan in juli 2007: 54% is belastbaar, dus 46% van de AOW in 2008 is vrijgesteld. Het daaruit berekende bedrag blijft het belastingvrij bedrag, ook al wordt later de hoogte van de uitkering aangepast. Regel 6 is bedoeld om veranderingen in het pensioen na de vaststelling van het belastingvrij deel aan te geven. Vermoedelijk zal bij degenen die al voor 2016 AOW gerechtigd waren het belastingvrij gedeelte wordt vastgesteld n.a.v. het pensioen over 2016 dan wel 2017 (i.g.v. gebruikmaking van het overgangsrecht), voor jongere gepensioneerden het jaar na bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.
- Regel 7: datum aanvang AOW-uitkering invullen. Hieruit wordt het vrijgesteld bedrag berekend.
- Regel 14-20 zijn bedoeld voor lijfrentes. Het basispercentage is hier 18%*. Het toe te passen percentage volgt uit de datum van ingang.
- Regel 33 is bedoeld voor niet-Duitse aanvullende pensioenen.

Anlage Vorsorgeaufwand is de bijlage waarin premies voor pensioen (regel 5), AOW (regel 6) en ziektekostenverzekeringen worden aangegeven. Bij vraag 27 worden de aanvullende verzekeringen aangegeven. Bij vraag 31 komen de zorgbijdragen voor ziektekosten (m.i. de totale kosten minus de WLZ-premie). Bij vraag 32 hetzelfde bedrag als bij 31. Bij 33 komt dan de WLZ-premie. Indien uw partner geen eigen inkomen heeft wordt er ook geen WLZ-bijdrage ingehouden.

Vragen 46-52 zijn er voor overige verzekeringen. Bij vraag 48 kunnen bijvoorbeeld de aansprakelijkheidsverzekering (*Private Haftpflichtversicherung*) en het aansprakelijkheidsverzekeringdeel van de autoverzekering worden ingevuld.

Het indienen van een bezwaarschrift

Tweederde van de ingediende bezwaarschriften ("*Einspruch*") tegen een *Steuerbescheid* wordt toegewezen. Dat houdt in dat er nogal wat fouten worden gemaakt. Controle is dus niet overbodig. Niet alleen fouten van het *Finanzamt* kunnen met een *Einspruch* worden gecorrigeerd, wie vergeten is aftrekposten in te vullen kan dat achteraf via een bezwaarschrift doen. De termijn bedraagt één maand, om precies te zijn de dag van afzending plus een maand plus drie dagen. Wie bijvoorbeeld door ziekte deze termijn niet halen kan, kan uitstel aanvragen. Dat heet in vaktaal "*Wiedereinsetzung in den vorigen Stand*".

Bezwaar moet schriftelijk gebeuren, dus per brief of elektronisch per ELSTER. Een e-mail wordt in de regel ook geaccepteerd. Navragen!

Als het om een typefout gaat, bijvoorbeeld het omdraaien van cijfers in een bedrag, hoeft geen bezwaar worden aangetekend. Volstaan kan worden met een "*Antrag auf schlichte Änderung*". Dat kan vaak zelfs telefonisch gebeuren.

Als uw aangifte correct was en het *Finanzamt* maakt een fout in uw voordeel, kunt u uw assertiviteit legaal bedwingen. U bent niet verplicht dit te melden.

Een bezwaarschrift heft een opgelegde nabetaling niet op. Wie problemen heeft met de nabetaling kan een gemotiveerd verzoek tot uitstel indienen. Zo'n verzoek heet "*Antrag auf Aussetzung der Vollziehung*". Mocht dit worden toegewezen en men moet achteraf toch het gehele bedrag of een deel ervan betalen, komt daar wel rente bovenop.

Vragen

Voor vragen kunt u terecht:

- Bij mij. Als ik een antwoord weet krijgt u dat. De mogelijkheid bestaat ook dat ik u verzoek elders een antwoord te vinden en mij daarover te informeren!
- Over de Nederlandse belastingen: de belastingtelefoon: 0031 5555 385 385
- Over vragen die zowel het Nederlandse als het Duitse systeem betreffen: Team GWO (grensoverschrijdend werken en ondernemen): 0800 101 1352
- Over het Duitse stelsel: uw eigen *Finanzamt*; verder is op internet veel te vinden.
- Over ELSTER: 0800 52 35 055, of per e-mail: hotline@elster.de of per [contactformulier](#)

*het is alleen 18% als u op 65/66 jarige leeftijd met pensioen bent gegaan. Zie de tabel op

<https://www.steuertipps.de/lexikon/e/ertragsanteil-tabelle>

"Als ik wilde dat je het begreep had ik het wel beter uitgelegd" (J. Cruijff)

Bijlage 1: Anlage AUS

Anlage AUS	Naam	ID Nummer: xxxxx Steuernummer: yyyy
------------	------	--

Rente 2020:	35.000 €
Ertragsanteil 18%	6.300 €
Werbungskostenpauschal:	-102 €
Ertragsanteil	6.198 €

(NB: niet meesturen, pas op verzoek indienen)